

KONKURENCES PADOME

Blaumaņa ielā 5a, Rīgā, LV-1011 ♦ Tālrunis 7282865 ♦ Fakss 7242141

L Ē M U M S

Rīgā

Nr. 49

(Prot. Nr.34, 2.§)

2003.gada 17.oktobrī

Par lietas izpētes izbeigšanu

Par SIA "Ģeodēzists" 07.02.2003. iesniegumu Nr.038/03
par situāciju Latvijas mērniecības pakalpojumu tirgū
Lieta Nr.66/03/07/4

Konkurences padome 10.02.2003. saņēma sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Ģeodēzists" (turpmāk tekstā - SIA "Ģeodēzists") 07.02.2003. iesniegumu Nr.038/03 (turpmāk tekstā - Iesniegums) *Par situāciju Latvijas mērniecības pakalpojumu tirgū.*

Iesniegumā norādīts, ka saskaņā ar likuma "Par Valsts zemes dienestu" 2. un 7.pantiem mērniecības pakalpojumus Latvijā sniedz gan Valsts zemes dienesta (turpmāk tekstā - VZD) reģionālās nodaļas, gan individuālie uzņēmēji (komersanti) un uzņēmēj sabiedrības (komercsabiedrības). Privātstruktūrām, veicot mērniecības pakalpojumus, ir pienākums veikt informācijas apmaiņu ar VZD, kā arī datu un uzmērīšanas lietas pārbaudes pakalpojumu saņemšanu no VZD, kas ir maksas pakalpojums, līdz ar to tas sadārdzina sniedzamo pakalpojumu izmaksas. Ministru Padomes lēmuma Nr.241 "Par Latvijas Republikas Valsts zemes dienesta nolikumu" (turpmāk tekstā – Nolikums) 4.6.punkts nosaka VZD tiesības sniegt maksas pakalpojumus fiziskām un juridiskām personām, kā arī noteikt šo pakalpojumu cenas un tarifus. Iesniedzējs uzskata, ka Nolikumā piešķirtās tiesības rada nevienlīdzīgus konkurences apstākļus privātstruktūrām, jo sadārdzina privātstruktūru sniegtos pakalpojumus salīdzinājumā ar VZD reģionālo nodaļu sniegtajiem pakalpojumiem.

Iesniedzējs uzskata, ka VZD saskaņā ar Konkurences likumu ir tirgus dalībnieks, kurš atrodas dominējošā stāvoklī mērniecības tirgū un norāda uz Konkurences likuma iespējamo 13.panta pirmās daļas 4. un 5.punktos noteikto dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma pārkāpumu VZD darbībās.

Konkurences padome 05.03.2003., pamatojoties uz Ministru kabineta 13.06.1995. noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumu" 59.punktu, pieņēma lēmumu (prot. Nr.11, 3.§) lietā Nr.66/03/07/4 *Par SIA "Ģeodēzists" 07.02.2003. iesniegumu Nr.038/03* pagarināt iesnieguma izskatīšanu līdz sešiem mēnešiem no Iesnieguma iesniegšanas dienas.

Konkurences padome 27.08.2003., pamatojoties uz Ministru kabineta 29.04.2003. noteikumu Nr.224 "Konkurences padomes lēmumu pieņemšanas kārtība" 20.punktu, pieņēma lēmumu Nr.38 (prot.Nr.28, 4.§) pagarināt lēmuma pieņemšanas termiņu lietā Nr.66/03/07/4 uz laiku līdz 2003.gada 10.oktobrim.

Konkurences padome, ņemot vērā Iesniegumā norādīto un papildu iegūto informāciju,

konstatēja:

Saskaņā ar likuma "Par Valsts zemes dienestu" 1.pantu VZD ir valsts institūcija, kuras pārziņā ir zemes kā nacionālās bagātības izmantošana un aizsardzība. Savukārt saskaņā ar likuma "Par Valsts zemes dienestu" 2.pantu VZD uzdevumos ietilpst zemes un citu nekustamo īpašumu valsts kadastra izstrādāšana, ieviešana un kārtošana, zemes ierīcības un mērniecības noteikumu izstrādāšana, ieviešana un kārtošana, valsts zemes ierīcības veikšana, valsts topogrāfiskā uzmērīšana; valsts robežu uzmērīšana, valsts kadastrālā uzmērīšana, zemes kadastra un ģeogrāfisko informācijas sistēmu izveides koordinēšana un pārzināšana, kā arī valsts, juridisko un fizisko personu nodrošināšana ar šo informāciju.

VZD struktūrvienībā ietilpst astoņas reģionālās nodaļas - Ziemeļkurzemes, Dienvidkurzemes, Lielrīgas, Zemgales, Vidzemes, Vidusdaugavas, Latgales, Dienvidlatgales reģionālās nodaļas, kas savas kompetences ietvaros realizē VZD noteiktos uzdevumus, tai skaitā mērniecības pakalpojumu veikšanu konkrētā administratīvajā teritorijā.

Saskaņā ar likuma "Par Valsts zemes dienestu" 7.pantu VZD atsevišķu darbu izpildi var nodot individuālajiem uzņēmējiem - zvērinātiem mērnikiem, kā arī attiecīgām uzņēmējdarbības, ja VZD noteiktajā kārtībā ir atzīta to kvalifikācija un saņemta licence darbu izpildei. Pēc Latvijas Mērnieku biedrības sniegtajām ziņām šobrīd mērniecības darbus (valsts topogrāfisko uzmērīšanu un valsts robežu uzmērīšanu) veic 45 juridiskās personas un 39 sertificēti zvērināti mērniki, līdz ar to mērniecības darbu pakalpojumus veic valsts iestāde (VZD), juridiskas personas un pašnodarbinātas personas (zvērināti mērniki).

Juridiskām personām, lai varētu veikt mērniecības darbu pakalpojumus, ir jāiegūst licence saskaņā ar 13.05.2001. VZD apstiprināto nolikumu par speciālo atļauju (licenču) izsniegšanas kārtību juridiskām personām ģeodēziskajiem, topogrāfiskajiem, zemes mērniecības un zemes ierīcības darbiem un šī darbība ir jāreģistrē Valsts ieņēmumu dienestā likumdošanā noteiktajā kārtībā.

Savukārt patstāvīgi strādājošam mērnīkam ir jāiegūst kvalifikācijas sertifikāts saskaņā ar Latvijas Mērnieku biedrības 2001.gadā izstrādāto "Zvērinātu mērnieku profesionālās kvalifikācijas saņemšanas kārtība" kārtību, tādējādi, iegūstot zvērināta mērnieka nosaukumu mērniecības nozarēs.

Konkurences likuma 3.pantā noteikts, ka šis likums attiecas uz tirgus dalībniekiem un jebkuru reģistrētu vai neregistrētu tirgus dalībnieku apvienību. Konkurences likuma 1.panta 9.punktā noteikts, ka tirgus dalībnieks ir fiziskā vai juridiskā persona, līgumsabiedrība, kura veic vai gatavojas veikt saimniecisko darbību Latvijas teritorijā, neatkarīgi no šīs darbības formas.

Uz valsts pārvaldes iestādēm, pašvaldībām un pašvaldību iestādēm Konkurences likums attiecas tad, ja tās darbojas kā tirgus dalībnieces privāttiesiskajās attiecībās.

VZD reģionālās nodaļas, sniedzot mērniecības pakalpojumus un saņemot par tiem maksu, uzskatāmas par tirgus dalībnieku Konkurences likuma izpratnē. Ņemot vērā minēto Konkurences padomes kompetencē ir izvērtēt VZD kā tirgus dalībnieka darbības.

Konkurences padome Konkurences likuma 1.panta 5.punkta izpratnē definēja konkrēto pakalpojumu tirgus, kas tika noteikti kā *zemes vienību robežu uzmērīšanas pakalpojumu sniegšanas tirgus* un *topogrāfiskās uzmērīšanas pakalpojumu sniegšanas tirgus*.

Konkrēto pakalpojumu tirgus noteikšana balstīta uz šādiem argumentiem:

Zemes vienību robežu uzmērīšana (t.sk. sadalīšana, apvienošana, plānošana) tiek veikta ar mērķi noteikt un nostiprināt ar robežpunktiem zemes vienību robežas, noteikt precīzu zemes vienību platību, izgatavot nepieciešamos dokumentus īpašuma reģistrācijai zemesgrāmatā. Šis pakalpojums Latvijā tiek veikts saskaņā ar VZD 04.09.2000. Zemes vienību robežu uzmērīšanas instrukciju (*zemes vienība* – zemes gabals vienā administratīvi teritoriālā vienībā ar tam noteiktām robežām apvidū un kartogrāfiskā materiālā vai zemes reformas laikā – tikai kartogrāfiskā materiālā, kurš reģistrēts Nekustamā īpašuma Valsts kadastra reģistrā).

Topogrāfiskā uzmērīšana tiek veikta pakalpojuma pasūtītāja noteiktajās robežās, izmantojot elektroniskos mērinstrumentus. Šādi veiktie uzmērījumi pasūtītājam tiek izsniegti uz elektroniskiem datu nesējiem (disketēm, optiskajiem diskkiem).

Zemes vienību robežu uzmērīšana nav aizvietoājama ar topogrāfisko uzmērīšanu, jo šie pakalpojumi tiek veikti dažādiem mērķiem. Zemes vienību robežu uzmērīšana veic ar mērķi, lai īpašumu varētu reģistrēt Zemesgrāmatā, savukārt topogrāfisko uzmērīšanu veic, ja uz mērāmās zemes platības ir paredzēti kādi projektēšanas darbi sakarā ar būvniecību vai komunikāciju izbūvi.

Topogrāfiskā uzmērīšana atšķirībā no zemes vienību robežu uzmērīšanas ir ļoti precīzu mērījumu veikšana un tajā tiek sīki izdalīti atsevišķi uzmērāmie objekti, platības reljefs u.c., līdz ar to šim pakalpojumam tiek izmantotas sarežģītas mērīšanas iekārtas un salīdzinoši šis pakalpojums ir dārgāks nekā zemes vienību robežu uzmērīšanas pakalpojums.

Konkurences padome Konkurences likuma 1.panta 3.punkta izpratnē noteica konkrēto ģeogrāfisko tirgu kā *Latvijas teritoriju*, jo zemes vienību robežu uzmērīšanu un topogrāfisko uzmērīšanu ir iespējams veikt visā Latvijas teritorijā.

Birojs Konkurences likuma 1.panta 4.punkta izpratnē noteica konkrētos tirgus - *zemes vienību robežu uzmērīšanas pakalpojumu sniegšanas tirgus Latvijas teritorijā* un *topogrāfiskās uzmērīšanas pakalpojumu sniegšanas tirgus Latvijas teritorijā*.

Tirgus daļas konkrētajos tirgos tika noteiktas, pamatojoties uz VZD sniegto informāciju, gan pēc uzmērītās platības, gan pēc uzmērīto objektu skaita

VZD tirgus daļa *zemes vienību robežu uzmērīšanas tirgū* Latvijā 2002.gadā pēc uzmērītās platības ir aptuveni 90,6 %.

VZD tirgus daļa *zemes vienību robežu uzmērīšanas tirgū* Latvijā 2002.gadā pēc uzmērīto objektu skaita ir aptuveni 83 %.

VZD tirgus daļa *topogrāfiskās uzmērīšanas tirgū* Latvijā 2002.gadā pēc uzmērītās platības ir aptuveni 48,5 %.

VZD tirgus daļa *topogrāfiskās uzmērīšanas tirgū* Latvijā 2002.gadā pēc uzmērīto objektu skaita ir aptuveni 89,4 %.

Konkurences likuma 13.panta ģenerālklauzula nosaka, ka "jebkuram tirgus dalībniekam, kas atrodas dominējošā stāvoklī, ir aizliegts jebkādā veidā ļaunprātīgi to izmantot Latvijas teritorijā".

Saskaņā ar Konkurences likuma 1.panta 1.punktu "dominējošais stāvoklis ir tirgus dalībnieka vai vairāku tirgus dalībnieku ekonomisks stāvoklis konkrētajā tirgū, ja šā

dalībnieka vai šo dalībnieku tirgus daļa šajā tirgū ir vismaz 40 procentu un šis dalībnieks vai šie dalībnieki spēj ievērojami kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci jebkurā konkrētajā tirgū pietiekami ilgā laika posmā, darbojoties pilnīgi vai daļēji neatkarīgi no konkurentiem, klientiem vai patērētājiem". Konkurences padome, pamatojoties uz minēto, secina, ka VZD tirgus daļa augstāk norādītajos konkrētajos tirgos pārsniedz 40 procentus, līdz ar to VZD atrodas dominējošā stāvoklī zemes vienību robežu uzmērīšanas pakalpojumu sniegšanas tirgū un topogrāfiskās uzmērīšanas pakalpojumu sniegšanas tirgū. VZD, ievērojot tā finansēšanu arī no valsts budžeta, var, nosakot cenas par pakalpojumiem, darboties neatkarīgi no konkurentiem.

Iesniedzējs uzskata, ka VZD darbībā ir saskatāms dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma pārkāpums, un norāda uz Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 4.punktu - dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, kas izpaužas kā netaisnīgu pirkšanas vai pārdošanas cenu vai citu netaisnīgu tirdzniecības noteikumu tieša vai netieša uzspiešana un 13.panta pirmās daļas 5.punktu - nevienādu noteikumu piemērošana ekvivalentos darījumos ar citu tirgus dalībnieku, radot tam konkurences ziņā nelabvēlīgākus apstākļus.

Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 4.punkta dominējošā stāvokļa aizliegums izpaužas, dominējošam tirgus dalībniekam ļaunprātīgi izmantojot savu dominējošo stāvokli, ja tas nosaka klientiem netaisnīgi augstas cenas vai pieprasa netaisnīgi zemas cenas no saviem piegādātājiem ar mērķi iegūt tādu peļņas un apgrozījuma līmeni, ko nav iespējams sasniegt efektīvi konkurējošā tirgū. Savukārt šī panta 5.punktā ietvertais aizliegums izpaužas kā – dominējošais tirgus dalībnieks izmanto savu dominējošo stāvokli, diskriminējot atsevišķus darījuma partnerus – piegādātājus vai pircējus, salīdzinot ar citiem.

Atbilstoši likumam "Par Valsts zemes dienestu" VZD ir atbildīgs par ģeodēziskās, kartogrāfiskās un kadastra informācijas sistēmas izveidi, kā arī VZD ir jānodrošina fiziskās vai juridiskās personas ar šo informāciju. Turklāt tikai VZD izstrādā un kārtē šo sistēmu. VZD Nolikumā noteikts, ka VZD ir tiesības savas kompetences ietvaros sniegt maksas pakalpojumus fiziskām un juridiskām personām, nosakot savu pakalpojumu cenas un tarifus. Savukārt likuma "Par Valsts zemes dienestu" 5.pantā noteikts, ka centrālo VZD un reģionālās nodaļas finansē no valsts budžeta, kā arī no līdzekļiem, kurus VZD saņem par šā likuma 2.pantā noteikto uzdevumu izpildi. Likumā "Par Valsts zemes dienestu", kā arī citos normatīvajos aktos, kas regulē VZD darbību, nav noteikts, kuri no noteiktajiem VZD uzdevumiem ir publiska funkcija un kuri privāto tiesību funkcija. Konkurences padome uzskata, ka fizisko un juridisko personu nodrošināšana ar VZD izveidoto ģeodēziskās, kartogrāfiskās un kadastra sistēmas informāciju ir publiska funkcija, kuras izvērtēšana neietilpst Konkurences padomes kompetencē.

Līdz ar to VZD darbības, sniedzot fiziskām un juridiskām personām informāciju no ģeodēziskās, kartogrāfiskās un kadastra sistēmas un pieprasot maksu par to, nav vērtējamas atbilstoši Konkurences likuma 13.pantā noteiktiem dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma pārkāpumiem.

Saskaņā ar likumu "Par Valsts zemes dienestu" VZD veic licencēšanas, regulēšanas un uzraudzības funkcijas mērniecības jomā un vienlaicīgi arī veic šos mērniecības pakalpojumus.

Tikai izņēmuma kārtā ir pieļaujama valsts pārvaldes darbība privāto tiesību jomā. Šie jautājumi tiek regulēti Valsts pārvaldes iekārtas likumā, kur 87.pantā noteikts, ka publiska persona privāto tiesību jomā var darboties arī sniedzot publiskos pakalpojumus, kā arī veicot komercdarbību. Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88.pants regulē jautājumu, kas attiecas uz publiskas personas komercdarbību un kur noteikti gadījumi, kad publiska persona var veikt

komercdarbību. Valsts zemes dienesta darbība mērniecības pakalpojumu sniegšanas tirgū neatbilst Valsts pārvaldes iekārtas likuma 87. un 88.panta noteikumiem. Ievērojot, ka VZD veic uzraudzības funkciju, VZD šā brīža darbība un stāvoklis tomēr rada konkurences ierobežošanu.

Nemot vērā minēto un pamatojoties uz Konkurences likuma 3.pantu, 8.panta pirmās daļas 2.punktu, 13.pantu, 13.panta pirmās daļas 4. un 5.punktu, Ministru kabineta 29.04.2003. noteikumu Nr.224 "Konkurences padomes lēmumu pieņemšanas kārtība" 16.punktu, Konkurences padome

nolēma:

- 1) izbeigt izpēti lietā Nr.66/03/07/4;
- 2) informēt Tieslietu ministriju par tās padotībā esošās iestādes darbību izvērtēšanu un atbilstību Valsts pārvaldes likuma normām.

Konkurences padomes lēmums pārsūdzams Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā viena mēneša laikā no dienas, kad ieinteresētā persona uzzināja vai tai vajadzēja uzzināt par pieņemto lēmumu saskaņā ar Konkurences likuma 8.panta otro daļu, Civilprocesa likuma Pārejas noteikumu 1.punktu un LR Civilprocesa kodeksa 24-A nodaļu.

Priekšsēdētājs

P.Vilks